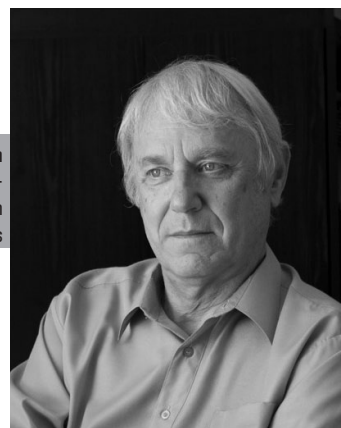

„...igazán az együttesben lehet gyönyörködni”

Interjú Árkossy Istvánal

Árkossy István
(1943, Kolozsvár) festő-
művész, grafikus, Budapesten
él, Szolnay Sándor-díjas

Árkossy István képzőművészt, grafikust, íróat kérdeztük a Rádiusz Könyvek sorozatban megjelent kötetéről, a *Lélegző vonal*ról. A szerző a Képzőművészeti Egyetem elvégzése után a kolozsvári Utunk irodalmi-művészeti hetilap grafíkusa volt, kiállításai pályakezdése óta világszerte megrendezésre kerülnek.

– A *Lélegző vonal* című kötetben megjelennek az elmúlt század és régebbi korok művészetének képviselői is. Mi indította arra, hogy ilyen összefogó művet hozzon létre?

– Az ábrázoló művészetek története az alkotó szellem által irányított teremtő folyamatok aranykezekkel létrehozott eseménysora, ami, akár egy remekbe szabott ötvös lánc, szemenként kapcsolódik egybe, s egységében fejezi ki a látvány- és gondolatfűzér valódi szépségét. Ebben a láncban léteznek olyan motívumok, amelyek ismétlődnek, visszatérnek, újra megmegvillannak, mások alig mutatják magukat, szerényen húzódozva a sorban. A lényeg mégis az, hogy ez összefüggő, megszakítatlan rendszer, amelyben egyetlen elem még nem lesz lánc, csak láncszem; igazán az együttesben lehet gyönyörködni. Nos, a kötet anyaga is igyekszik felvillantani a műteremtés remekeinek néhány olyan ékkövét, ami olykor határkőként is szerepet töltött be az egybekapcsolódó folyamatok alakulásában.

– Célja volt-e ezzel a kötettel, hogy az említésre is kerülő Vasari-folyosóhoz hasonló arcképgyűjteményt hozzon létre?

– Az 1565-ben épített, magasan futó Vasari-folyosó Firenze egyik látványossága, a Palazzo

Vecchiót köti össze a Pitti palotával. Célja volt, hogy a Mediciék munkahelyük és lakóterük között úgy tehessék meg zavartalanul az utat, hogy ne kelljen elkeveredniük az egyszerű polgárokkal. Később ez a mintegy ezerméteres útszakasz a világ legimpozánsabb arcképgyűjteményét foglalta magába, és teszi mind a mai napig. Ha pedig párhuzamot szándékozunk vonni a hely szelleme és az említett kötet szerkezeti felépítése között, akkor némi szerénységgel megtehetjük, mivel mindkettő lényege az együvé tartozásban kifejezhető művek bemutatása, egybegyűjtése koronként, stílusonként, országokként, iskolákként, alkotói rendszerű folyamatokként, a művészettörténetben elfoglalt jelentőségük figyelembevételével. Viszont az általam kötetben megidézett személyek már pusztán megjelenésükkel korba helyezik önmagukat, hiszen Kronosz időszeletelő rendszerében a ketyegés megállíthatatlan, és mindenkit egyformán érint.

– *Idei, Időutazás* című kiállításában is a történetiség a fő kompozíciós elem. Elmondható, hogy valamiképpen a kötet és a tárlat kiegészítik egymást?

– A történelem bűvöletében élni – részemről – mámor. Ezt a függőséget örömmel vállalom,

és soha nem is szándékoztam szabadulni tőle. Ha létezik valódi tanulság ezen a billegő-pörgő, elszennyeződő és pólusváltó kék golyóbison, akkor az betűkkel, számokkal, vesszőcskékkal és pontocskákkal mind le van jegyezve a kötőlák, pergamenek, papírok, monitorok némaságában. Jóllehet, ma már más szelek fújnak, más orkánok, más tornádók csattognak, mint régen, de mit ér a forma tartalom nélkül, ha az csak pusztá játéka a szemnek, az agy pedig marad éhesen, érintetlenül, kisémmizve, s arra vár, mikor tűnik majd el egy kozmikus fekete lyukban. A leckét nemcsak megtanulni érdemes, hanem a feledés ellen olykor ismételni sem árt, hiszen míg egykor a tényállás „csak” mohácsos volt, mára már hirosimás lett, vagy ki tudja, hogy majd még milyen lesz. Kép és írás ugyanannak az életnek a részei, és nekünk ugyanarról szólnak: mindig rólunk, és újra csak rólunk. Írva vagy rajzolva, az események azok voltak, azok lettek és azok lesznek majd, amit a Rendeltetés gyorsírással lejegyez. Képből és írásból is én mindig ugyanúgy gondolkozom.

– *A Mozgóképek című novellájában több művészetfelfogást is megjelentet. Mennyiben tükröződik ezekben az Ön látásmódja?*

– Elárulom, volt a novellának egy olyan élő pillanata a képzelte eseménysor végén – amikor a látomásos múzeumi éjszakában minden megidézett művész mondandóján már túljutott –, hogy a „magam szereplője” is közéjük lépett, és tudva-ismerve mindnyájuk meggyőződését, elveit, kortörténeti megítélését, kifejtette előttük néhány eseményhez kapcsolhatóan a „ma” ítéletének vetületeit. Azaz, én is bekapcsolódtam a „társalgás” légkörébe. Majd ezt a részt mégis kihagytam a végső változatból, tán azért, hogy a nagymesterek véleményei inkább „elhangozzanak”, mintsem „megítéltessenek”. Az egész ábrándos jelenetsor pedig összességében jelzi, hogy milyen látásmódot képviselek: azt, amit a megidézettjeim az általam kiválasztott szövegekben nyilvánosságra hoznak.

– *Az Utunk köre ennek a látásmódnak a kialakulásában milyen szerepet játszott?*

– A kolozsvári Utunk irodalmi művészeti és kritikai hetilap 1946-ban indult, és 1989-ben adta át a kilincset jogutódjának, a ma kéthetenként megjelenő Helikon folyóiratnak. A lap az egész Erdélyt átfogó magyar irodalmi, művelődési, színházi és képzőművészeti, valamint zenei élet eseményeit vitte olvasói elé. Létének negyven esztendejéből húszat ott töltöttem el, érthető, hogy minden mozzanat röntgensugárként hatott szellemi jelenlétemre abban a feszült fizikai arénában, az agyfunkciók túlélésért vívott mindennapi küzdelmében. Hogy mást se említsek, csupán rendszeres találkozásaimat, baráti kapcsolataimat az első, második és harmadik Forrás-nemzedék zászlóvivőivel, harosnásaival, futárjaival, íródeákjaival; jó volt körünkben tudni őket, érezni a felvillanó parázsfeszültséget kéziratok megdöbönt papírlapjain, a frissen nyomtatott könyvek illatában. Óhatatlanul beleszólt ez az eszmeiség képi világomba is, ábrázolási formám ekkor szívta magába az epikus erőt, a formát és tartalmat békésen egymás mellé rendelve. Mert a kép és az írás egyszerű vonalak által kifejezett üzenet egyik világból egy másik világba, ahol vagy akarják azt látni, olvasni, hallani és érteni, vagy pedig nem.

Hambalkó Dalma

Hambalkó Dalma
(1998, Dány) a Petőfi Irodalmi Múzeum Oláh János-ösztöndíjas szerkesztője